

Staatsexamen VWO

2019

tijdvak 1

dinsdag 7 mei

13.30 – 16.00 uur

Turkse taal elementair lees- en schrijfvaardigheid

College-examen schriftelijk

Vwo Turkse taal elementair (ERK A2)

College-examen lees- en schrijfvaardigheid

Bijgaande examenopgave bestaat uit:

- één schrijfoopdracht
- een opdracht leesvaardigheid

Aanwijzingen

- Let op de lay-out: alinea's, witregels, kantlijnen.
- Gebruik minimaal 150 woorden.
- Vermeld het aantal gebruikte woorden in de rechterbovenhoek.
- Gebruik, indien nodig, een woordenboek.
- Denk aan adressering, datum en aanhef. Deze tellen niet mee voor het aantal woorden. Denk ook aan een correcte afsluiting.

Beoordeling

De schrijfoopdracht wordt beoordeeld op de volgende onderdelen:

- inhoud en aantal woorden
- grammatica
- woordenschat
- spelling
- samenhang

Veel succes!

Schrijfvaardigheid

Situatie

Je hebt deelgenomen aan een zomerkamp in Turkije. Daar heb je hun dagelijkse programma gevolgd en heb je deelgenomen aan diverse activiteiten zoals fietsen, trekking, zwemmen, sportactiviteiten, e.d. Daarnaast heb je ook een cursus Turks gevolgd. Je hebt van de kampleider een e-mail ontvangen waarin hij vraagt of je een review wilt schrijven voor hun clubblad. Je mag de namen van het zomerkamp en de kampleider verzinnen. Schrijf je commentaar aan de hand van de volgende opdracht en stuur hem naar het volgende e-mailadres: info@genclikkamplari.com.tr t.a.v.

Opdracht

1. Stel jezelf in het kort voor en vermeld de aanleiding van het schrijven.
2. Vertel in het kort over de activiteiten die je daar allemaal hebt gedaan.
3. Vertel alles wat je daar leuk vond. Denk daarbij aan bijvoorbeeld eten, nieuwe vrienden, gastvrijheid, het weer, sommige activiteiten, e.d.
4. Vertel wat je daar niet leuk vond. Denk daarbij aan bijvoorbeeld het drukke dagelijkse programma, minder tijd om uit te rusten, strenge controle, lestijden, e.d.
5. Wat kan volgens jou daar verbeterd en/of veranderd worden? Formuleer je mening.
6. Geef tot slot een eindbeoordeling en sluit je schrijven met dankbetuigingen en goede wensen af.

Leesvaardigheid

Dit examen bestaat uit:

- 5 teksten met 18 vragen.

Beoordeling.

Voor deze toets zijn maximaal 20 punten te behalen.

Let op!

Open vragen mag je in het Turks of in het Nederlands beantwoorden.

Tekst 1

Halfeti

(1) Gezginlere, benzerine az rastlanır
güzellikler sunan Halfeti “Sakin şehir”
unvanını fazlasıyla hak ediyor.

(2) Eskiler, Fırat Nehri'nin çağıldayıp
aktığı zamanlarda, yani Birecik Barajı
akarsunun hızını kesmeden önce,

Halfeti'de insana rüyada olduğunu duyumsatan bir yaşantıları olduğunu anlatır. Kuşkusuz bu rüya atmosferinde deli deli akan Fırat'ın da Asurlular zamanında Şitamrat adını alan Rumkale ve Hristiyanlıkta çok özel bir yeri olan Aziz Nerses Kilisesi gibi tarihî zenginliklerin de büyük payı vardı. Sonrasında eski ilçe merkezi suyun altında kaldı. Fakat yeni Halfeti, görkemli geçmişini yeniden şekillendirdi. Baraj gölü, şimdilerde eskinin taş mimarisinin su altında izlendiği yeni bir rüyaya dönüştü.

(3) Şıhbekir mezrasında, suya dimdik inen kayalıkların üstüne yerleştirmiş bir masada, manzaraya karşı çayımı yudumlarken suya bakıyorum... Gördüğüm sakinliğin tarifi adeta. “Sakin Şehirler” listesinin Güneydoğu Anadolu'daki temsilcisi bu unvanı fazlasıyla hak ediyor.

(4) Fırat Nehri'nin altında kalan kısmı “Saklı Cennet” veya “Kayıp Kent” olarak anılan kentte ziyaretçileri su üzerinde yüzen duba restoranlar ve küçük limanda birikmiş tur tekneleri karşılıyor. Tarihî kente girer girmez, baraj gölünün kenarında manzaraya dalmış bir Halfetili önce gövdesi dipte ama minaresi, şerefesi görülebilen camiyi işaret ediyor bana. Ardından da eski taş fırını; marangozu, berberi, demirciyi ve kebabçıyı... Bu sükûnet yüklü atmosferi tur teknelerinin motor sesleri bölüyor. Tekneler suyun akış yönünün tersine, jeolojik mirasla arkeolojinin iç içe geçtiği Rumkale'ye götürüyor gezginleri. İsteyenler neredeyse bir gün sürecek bir turla bütün çevreyi keşfedebiliyor, ki çevrede gerçekten keşfedilecek çok şey var. Fırat Nehri'ni

çevreleyen işlenmesi kolay kireçtaşı duvarlara tarih boyunca yüzlerce yapı oyulmuş. **Bu nedenle** Halfeti ilçe merkezinden Gümüşkaya köyüne ve oradan Kızılın'e dek Birecik Baraj Gölü'nün kuzeyi hem su altı hem de görülen dik duvarları kaya yerleşimleriyle kaplı. Halfeti'yi keşfe gelen deneyimli dalış grupları da su altında kalmış Selçuklu dönemi eyvanlarını ve kaya yerleşimlerini görmek için dalışlar yapıyor. Batıklar ve dalış turları Halfeti'yle Ege kasabalarını adeta akraba kılıyor.

(5) Baraj yerleşimin tümünü su altında bırakmamış; geriye kalan tarihî evlerin sayısı hiç de az değil. Çoğu konak tarzında inşa edilmiş bol odalı evlerin pek çoğu günümüzde pansiyona çevrilmiş durumda. İki-üç katlı evler "Ermeni taş işçiliğinin bölgedeki önemli örnekleri" olarak değerlendiriliyor. Evlerin planları yerleşimin coğrafi dokusu hesaba katılarak yapılmış. Öyle ki, binaların hiçbirini bir diğerinin manzarasını engellemiyor. Fırat'a hâkim dik yamaçlar üzerinde yükselen bu evlerin hangisine konuk olursanız olun, ön cepheleeri Fırat manzaralı. Sokaklar ise merdivenli, basamaklar kesme taştan. Herhangi bir sokaktan biraz yükseğe çıkıp arkanıza baktığınızda mevsimiyse kıpkırmızı bir manzarayla yüz yüze geliyorsunuz. Bu kırmızılığın sebebi çatıları kaplayan

----**4**----. Burada çatılar sadece bir şey sermek, işlemek için kullanılmıyor. Yaz aylarında halk çatılarda yatıyor. Çatılarda görülen geniş ahşap koltuklara "taht" diyorlar.

(6) Günümüzde çok bilinmez ama Halfeti, geçmişte keman ustalarının Anadolu'daki üretim merkezlerinden biriydi. Pek çok ünlü sanatçının ve orkestranın kemancıları buradaki emektar ustaların el marifetiyle yaptığı kemanlarla sanatlarını icra ediyorlardı. Bu toprakların insanları ise kemanları ve diğer enstrümanlarıyla üzüm bağlarında, elma ve dut bahçelerinde bir araya geliyor, Suriye üzerinden Arap ve Akdeniz ezgilerine, Mezopotamya ritimlerine uzanan bir müzik şölenine imza atıyorlardı...

(7) Halfeti'de menüler zengin: Erik tavası, dolma eziği, lövlez dürümü, keme boranisi, mukaşşerli kebab, peynir helvası... Urfa ve Antep mutfağında olan pek çok lezzeti Halfeti'de bulabiliyorsunuz. Şabut hariç. Fırat'a özgü şabudun tadına bakmak için en doğru adres burası.

(8) Yeni kurulan Halfeti'den eskisine bakıldığında her yerde gül görülür. Kırmızı, pembe, beyaz, sarı ve siyah... Evet, siyah ya da Halfetililerin deyişiyle karagül. Bu yöreye özgü olan, sökölüp başka yere ekildiğinde siyah değil kırmızı açan karagül Halfeti'de yetiştirilip tüm dünyaya ihraç ediliyor. Çiçeklerden bahsetmişken nergisin hikâyesini anlatmamak olmaz. Buralarda, Yunan mitolojisinin Narkissos figürü, Halfeti'nin dağını taşıyı kaplayan nergis çiçeğine uyarlanarak anlatılıyor: Sudaki aksine âşık olan kahraman boğulduktan sonra nergise dönüşüyor. İki hikâye arasında tek bir fark var, bu söylencedeki "nergis" Türkiye'nin geniş coğrafyasında olduğu gibi bir kadının değil, bir erkeğin adı. Öyküyü anlatıp bitiren hemen her Halfetili, sözü şöyle

bağlıyor: “Nergis tüm dünyaya buradan yayılmış. Ancak hiçbir yerde bu dağlardaki kadar güzel kokmaz.”Bron: Nâzım Sercan Ilgar

“Bron: Nâzım Sercan Ilgar”

- 1p 1 Yazının konusu aşağıdaki seçeneklerden hangisi olabilir?
A Halfeti'nin eski ve yeni durumunun karşılaştırılması
B Halfeti'nin eski ihtişamını kaybetmiş olması
C suyun medeniyetler üzerindeki vazgeçilmezliği
D yerel halkın bilinçlenmesinin önemi
- 1p 2 4. Paragrafta geçen '**Bu nedenle**' sözcükleri ile aşağıdaki seçeneklerden hangisi işaret edilmektedir?
A su altına yapılan mağaralar
B su dalışlarının yoğunluğu
C su duvarlarının yumuşaklığı
D teknelerin motor sesleri
- 1p 3 Parçaya göre aşağıdaki cümlelerden hangisi doğrudur?
A Su barajı Halfeti'nin bütün güzelliklerini yok ediyor.
B Dalış turları adeta Ege sahillerini andırıyor.
C Sakin şehirler listesinde olmasına bir anlam verilemiyor.
D Yapılan binalar birbirinin manzarasına engel oluyor.
- 1p 4 Kies bij de open plek 4 in de tekst het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A biberler
B güller
C kilimler
D kiremitler
- 1p 5 Welk feit is volgens de schrijver niet meer bekend over Halfeti?
- 1p 6 Wat is het mysterie van 'karagül' volgens de tekst?

Tekst 2

Neden domates?

Son yıllarda yapılan çalışmalar domatesin, besin piramidindeki değerinin giderek arttığını gösteriyor. Besin değerinin yüksekliği dışında domatese kırmızı rengi veren “likopen”, güçlü bir antioksidan ve kanserden koruyucu. Bu nedenle “Son yıllarda yıldızı parlayan bir meyve” diyorum; çünkü domates artık sebze olarak kabul edilmiyor.

San Sebastian, İspanya'nın kuzeyinde Fransa sınırına yakın Avrupa'nın yiyecek içecek konusunda gurme merkezlerinden. San Sebastian'ın Avrupa'nın en fazla Michelin yıldızlı restoranlarına sahip olduğu söylenir. Şehirdeki gurme restoranları ve münülerini çeşitli yazarlar gayet keyifli bir şekilde yazmıştır. Ama ben San Sebastian'a ilk gittiğimde en çok dikkatimi çeken nokta, domatesin Bask mutfağındaki yeri idi.

Tüm İspanyollar kahvaltıya, taze domates püresinin üzerine biraz zeytinyağı ve karabiber ekleyip yanında kahverengi ekmekle başlıyor. Öğle ve akşam hemen bütün gurme restoranlarda yemeklerin yanında mutlaka domates salatası bulunur. Bask bölgesinin ‘tapas’ı sayılan hemen her ‘pintoix’ içinde mutlaka bir parça domates görebilirsiniz. Domates sadece Bask bölgesinde değil, İspanya'nın hemen her yerinde çok önemseniyor. Valencia bölgesinde her yıl ağustos ayında Bunol şehrinde “La Tomatina” adında domates festivali düzenlenir. 20-30 bin kişi festival boyunca domates münülü yemekler yer ve birbirleriyle kıran kırana domates savaşları yaparlar.

Binlerce yıldan beri bilinen buğday ve tahıla göre domatesin yaklaşık 600 yıllık bir tarihi var. Colomb'un Amerika'yı keşfi sonrasında ancak 1550 yıllarında Avrupa'ya taşınan domates, bir süre süs bitkisi muamelesi görmüş önemli bir besin. Domatesin besin olarak ilk değerlendirilişi İtalyanlar tarafından keşfedildiği zamanlarda olmuş. Sarı olan domatese İtalyanlar ‘poma d'oro’ yani ‘altın elma’ diyorlar. İspanyollar tomate, İngilizler de aşk meyvesi ‘love fruit’ ismini veriyor.

Değeri geç anlaşılan ve bir dönem neredeyse zehirli ilan edilerek tüketilmeyen domates, günümüzde ise en faydalı gıdalar arasında. Domates Avrupa'da ilk kez İtalyanlar tarafından kullanılmaya başlandı. 1500'lü yılların ortalarına kadar İtalya'da pizzalar domatesiz olarak yapılırdı. Pizzaya domates eklendikten sonra domates kullanımı İtalya'da çok yaygınlaştı. Daha sonra bütün Avrupa'ya yayıldı.

Genel olarak çekirdekleri içinde olan ve çiğ yenilen bitkiler meyve, buna karşılık yaprakları olan ve pişirilerek yenilen bitkiler sebze olarak isimlendirilir. Bu sınıflamaya göre her ne kadar sebze grubu içinde anıyorsak da pek çok kişinin bildiğinin aksine, botanik olarak domates bir meyvedir. Latince ismi de zaten bunu kanıtlar nitelikte; “poma amoris minora lutea”, yani ‘küçük sarı sevgi meyveleri’. Domates meyve gibi çiğ olarak yenilebilir, ama aynı

zamanda pişirilerek de diğer yiyeceklere ek ya da sos olarak alınabilir. Domates aslında yemeklerin bir jokeri, her yere girebilir.

Domates araştırıldığında, en ön plana antioksidan özelliği çıkıyor. Antioksidanın kaynağı likopen, parlak kırmızı bir karotenoid pigment. Adı Latince 'lycopersicon'dan geliyor. Likopen insan vücudunda bulunan en yaygın karotenoid ve en güçlü antioksidanlardan biri. E vitamininden nerdeyse on kat güçlü bir antioksidan özelliği var. Kanserden koruyucu.

Likopen, öncelikle domates ve domates grubu besinler (domates salçası, domates sosu, domates püresi, ketçap) ve pembe greyfurt ve karpuzda bulunuyor. 100 g karpuzda 4-5 mg likopen var. Karpuz ne kadar kırmızıysa likopen oranı da o kadar yüksek oluyor. Domates, likopen alımının yüzde seksenini oluşturuyor. 100 g olgun çiğ domateste 3 mg likopen bulunuyor. İnsan vücudundaki likopen molekülleri halka şeklinde dizilime sahipken, domatestekiler çizgi şeklinde. Pişirildiğinde halka şekline geçiyor ve emilimi artıyor. Bu nedenle domatesi ısıtma işlemi görmüş halde ve hatta bir miktar yağla birlikte tüketmek likopen emilimini daha da artıracak bir yöntem. Domates en güçlü antioksidanlardan biri. Her gün düzenli olarak ama kabuğu ile yiyin. Domates C vitamini deposu. Bir bardak domates suyu günlük C vitamini ihtiyacının yaklaşık %75'ini karşılıyor. Cilt sağlığının korunmasında etkili. Cildin esnek kalmasını sağlıyor, yenilenmesini destekliyor. Ultraviyole ışınlarına karşı koruyucu. Araştırmalar domates yiyenlerin, yemeyenlere göre zararlı güneş ışınlarından yüzde 33 daha az etkilendiğini gösteriyor. Kanserden (özellikle prostat) koruyucu. Likopenin de dahil olduğu birçok flavonoid ve karotenoid açısından zenginliği nedeniyle, güçlü antioksidan. İltihaplı hastalıklar ve hatta kanserin önlenmesinde etkili. Zengin anti-inflamatuar özelliği sayesinde kalp ve damar hastalıklarına karşı koruyucu özelliğe sahip. K vitamini ve kalsiyum içeriği ile kemik sağlığını destekleyici. Potasyum içeriği kan damarları ve arter gerginliğinin azalmasında etkili. Hipertansiyona karşı koruyucu. Zengin lif yapısı nedeniyle sindirim sistemi için güçlü bir yardımcı. Bir domates ortalama 1.2 g diyet lifi içeriyor.

Bron: www.haberturk.com

1p 7 Yazarın bu yazıyı yazmaktaki amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A farklı domates türlerini tanıtmak
- B domatesin gelişimini ve tarihçesini anlatmak
- C domatesin meyve mi yoksa sebze mi olduğunu tartışmak
- D gurme restoranlarıyla ilgili olarak keyifli bir yazı yazmak

1p 8 In de tekst staat dat de tomaat niet echt gewaardeerd werd in Europa. Schrijf de eerste twee en de laatste twee woorden van de zin op waarin dat staat.

Parçaya göre domatesin neden ısıtılarak tüketilmesi tavsiye ediliyor?

- A C vitamini eksikliğini hemen karşılamasından
- B insan vücudundaki likopen oranının fazlalığından
- C ısıtılınca likopen emiliminin artmasından
- D soğuk yenildiğinde hazım sorunu oluşturduğundan

Tekst 3

Çocuğum okula gitmek istemiyor!

Okul dönemine yeniden başlamak ve okula gitmek birçok çocuk için eğlenceli ve heyecan vericidir. Bazı çocuklar uyum sürecinde zorluk yaşamazken, bazı çocuklarda bu durum yoğun korku ve kaygı yaratabilir. Özellikle anaokulu ve ilkokula başlayacak çocuklar için aileden uzun süreli olarak ilk ayrılığı ve dış dünyayla ilk karşılaşma dönemi olması açısından oldukça **kritik...**

Psikolog Ece Eryılmaz'la okul korkusu hakkında konuştuk.

- Okula ilk defa gidecek çocukların adaptasyon döneminde yaşadıkları zorluk okul fobisi midir?

Okula yeni başlayan bir çocuğun, okulun ilk birkaç günü sıkıntı yaşaması ve ağlaması normaldir. Çocukların okul hayatının herhangi bir döneminde okul korkusu ortaya çıkabilir. Araştırmalar, çocuk ve ergenlerin yüzde 5-28'inin okul hayatının bir döneminde okul fobisi yaşadığını belirtmektedir. Tüm okul çağındaki çocuklar için okul fobisi yaygınlığı yüzde 1 ile yüzde 5'tir. Özellikle ilkokul (5-7) ve ortaokul dönemlerinde (10-14) yeni bir başlangıç yapılacağından dolayı, daha sıklıkla görülebilir.

Okula gitmek istemeyen çocukların ebeveynleri de kaygı yaşayabilir ve bu durumla nasıl baş edeceklerini bilemeyebilirler. Okul fobisinin altında yatan temel mesele ayrılma kaygısıdır. Özellikle anaokuluna ve ilkokula başlayan çocukların okula gitmek istememesinin sebebi çocuk ve anne arasındaki aşırı bağımlı ilişki ve çocuğun anneden ayrılmak istememesidir. Bu durum, genellikle çocuk okula başlayıncaya kadar aile tarafından fark edilmeyebilir.

Okul fobisinin ebeveyn tutumuyla nasıl bir ilgisi var?

Ülkemizde okul fobisi olan çocuklar ve ebeveynleriyle yapılan bir çalışmada, okul fobisi olan birçok çocuğun -----13----- ebeveynlere sahip oldukları görülmüştür. Çalışmalar aile içinde yaşanan evlilik sorunlarının ve eşler arasındaki iletişim kopukluklarının da çocuğun okul fobisi yaşaması üzerinde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Bu aile ortamında yetişen çocuklar, okuldayken kendilerinin ya da ailenin diğer üyelerinin başına bir şey geleceği korkusunu yaşayabilirler. Anne-babanın mükemmeliyetçi tutumları ve

çocuktan yüksek akademik başarı beklentileri, kaza, hastalık veya bir ameliyat nedeniyle okula gidememe, aile üyelerinden birinin hastalığı veya kaybı, sosyo-ekonomik değişimler, boşanma vb. daha sonraki dönemlerde gelişen okul fobisini tetikleyen etkenler olabilir. Öğrenme ve konuşma bozuklukları da çocukların okula gitmeyi reddetmesinin nedenlerinden olabilir.

Okul Fobisi Olan Çocukların Ortak Özellikleri:

1. Çocuk uzun süre okula gitmeyi reddeder ve yaşadığı devamsızlıklar nedeniyle aileden ve okuldan tepki alır. Sonuçta okula gitmekte yaşadığı zorluk artar.
2. Okula gitmekle ilgili yoğun kaygı yaşayan çocuk, mutsuzluk, öfke patlamaları gibi duyguları yoğun yaşayabilir. Bunun yanı sıra karın ağrısı, kalp çarpıntısı, terleme, ağız kuruluğu, sık idrara çıkma gibi fiziksel temeli olmayan psikosomatik belirtiler gösterebilir. Çocuk uyandığı anda anne-babasına kendini iyi hissetmediğini, hasta olduğunu belirtebilir ve sıklıkla bu nedenlerden dolayı okula gitmek istemediğini, evde kalıp kalamayacağını sorar.
3. Okula zamanında gitmek yerine evde kalmayı tercih eder.

Okula gitmiyor diye çocuğu aşağılamak, eleştirmek, dövmek, kızmak ya da suçlamak kaygısının artmasına sebep olacaktır. Yapılacak ilk ve en iyi müdahale anne-babanın anlayışlı, sabırlı, kararlı ve net olmaları, güven vermeleridir. Çocuğu okula gitme konusunda zorlamamaları ancak teşvik etmeleri çok önemlidir. Öğretmenin de çocuğu yargılamaması ve cesaretlendirici olması önemlidir. Ebeveynlerin, öğretmen ve okul yönetimiyle iş birliği yapması ve çocuğun okulda kendini güvende hissedebilmesinin sağlanması gereklidir. Ebeveynlerin evde okul hakkında olumlu konuşmalar yapması hatta kendi olumlu okula başlama anılarını paylaşmaları çocuğu rahatlatacaktır

1p 10 Parçada geçen 'kritik' (1. Paragraf) durumun sebebi nedir?

- A evin dışındaki yaşam
- B okulun uzaklığı
- C öğretmenlerin ilgisizliği
- D velilerin bilinçsizliği

1p 11 Ortaokul döneminde okul korkusunun daha sıklıkla görülmesinin nedeni nedir?

- A çocukların arkadaş edinememesi
- B derslerin zorluğu ve yoğunluğu
- C eğitimin yeniden başlaması
- D ergenliğin getirdiği yeni sorunlar

- 1p 12 Wat is volgens de tekst de basisreden waarom kinderen niet naar school willen gaan?
- 1p 13 Kies bij de open plek **13** in de tekst het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- A** anlayışlı
B eleştirel
C kaygılı
D mutlu
- 1p 14 Parçaya göre çocuklar neden fiziksel bir dayanağı olmayan psikosomatik belirtiler göstermektedir?
- A** anne-babadan daha fazla ilgi görebilmek için
B arkadaşlarıyla birlikte oynayabilmek için
C ebeveynlerini cezalandırmak için
D ebeveynlerini hasta olduklarına inandırmak için

Tekst 4 **Güven kazanmak!**

Güven sağlama konusunda en önemli şeylerden biri şeffaflıktır. Bu kelime çok sık kullanıldığı için biraz anlam yitimine de uğramıştır aslında. Elbette herkes güvenilmek ister. Şirketler kendilerine güvenmenizi ister. İş arkadaşları da birbirine güvenmek ve güvenilmek ister.

1

Onun sayesinde birbirimizle ilişkilerimiz daha sorunsuz olur. İnternet üzerinden alım-satım işlemleri yaparız; güven üzerine kuruludur bu ilişki. Yine internet üzerinden organize edilen taşıt paylaşım işlerine ya da Airbnb gibi kurumlar yoluyla evlerimizin bir odasında yabancıların kalmasına izin veririz. Kişisel bilgilerimizi şirketlere sunar ve onları saklayacakları konusunda güven duyarız. Çalışma arkadaşlarımızın görevlerini en iyi şekilde yapacaklarına inanırız. Kısacası, birbirimizle ilişkilerimiz asgari güven üzerine kuruludur. Bu güven ise iyi niyet üzerine değil, insanların eylemleri ve gösterdikleri çaba üzerine inşa edilir. Bireylerde olduğu gibi şirketler açısından da güven vermek büyük önem taşır. En tepeden en alt kademelere kadar, sadece sözle değil, eylemle de bu güvenilirliğin gösterilmesi gerekir. Peki nasıl sağlanır bu güven? Tek tek bireyler için de şirketler açısından da benzer kurallar geçerlidir.

2

“Bize güvenin” demek ya da dikkatle tartılmış bir görev tanımı ve ilkeler bildirisi kaleme almak yetmez. Büyük adımları herkes görür ama ufak ve önemsiz görülen eylemlerin etkisi daha büyük olur zaman içinde. İş yerlerindeki uygulama birimlerinin örneğin “çevre koruyan yaklaşımlara sahibiz” diye bir bildirimde bulunması yetmez; bunun nasıl hayata geçirildiği ve sonuçları hakkında da ayrıntılı bir program sunulmalıdır. Bireysel olarak zamanında işe ya da randevuya gitmek, zaman sınırlarına uymak, soruları doğrudan yanıtlamak belki farkında olmadığımız şeylerdir; ama iş arkadaşlarımızın ve müşterilerin güvenini kazanma bakımından önemlidir. Şirketler için de aynı

şey söz konusudur; vaatlerini yerine getirmeleri ve günlük uygulamalarıyla güvenilirlik duygusu vermelidir.

3

Güven inşa etme konusunda en büyük engellerden biri gizlilik. Bazı şeyler doğal olarak gizli tutulacaktır; fakat şirketin bunları ifşa etmeden, pratiği konusunda daima şeffaf olması gerekir. Örneğin kararların alınması aşamasında etkili olan unsurların bir kısmı açıklanabilir durumda olmalıdır. Yöneltilen soruları yanıtlama konusunda istekli olma ve insanların bilgi almak için soru sormasından gocunmamak da güven sağlar. Özellikle güvenin yeniden tesis edilmesi gibi bir durum varsa şeffaflık daha da önem kazanır. Örneğin son dönemlerde İngiltere'nin en büyük bankalarından HSBC'ye müşterilerine vergi kaçırma konusunda yardımcı olduğuna dair yöneltilen suçlamalar bankacılık sektöründeki birçok vaadi geçersiz kılarak güven sarsmıştır. İnsanlar bu konunun üstüne gidildiğini, sorumluların cezalandırıldığını ve bu tür olumsuzlukları engelleyecek önlemlerin alındığını görmek ister. O durumda bile yeniden güveni inşa etmek büyük çaba ve zaman gerektirecektir.

4

Bir zamanlar iş dünyası liderleri amaçlarına ulaşmak ve hissedarlarını memnun kılmak için her tür yolun mübah olduğunu düşünürdü. Çevreye verilen zararlara, düşük ücretlere, kötü yönetim pratiklerine göz yumulabilirdi. Fakat artık tüketiciler de müşteriler de bu yaklaşımı kabul etmiyor. Şirketlerin güven vermesi için artık sosyal sorumluluk sahibi olması bekleniyor. Örneğin Apple'ın Çin'de ucuz iş gücü kullanması, Starbucks ya da McDonalds gibi şirketlerin ödemeleri gereken vergileri ödememesi tüketiciler, müşteriler ve yatırımcılar tarafından sorumsuzluk olarak görülüyor. Bireyler açısından da aynı şey söz konusu. İş arkadaşlarına ya da müşterilere karşı saygılı davranış bekleniyor. Etik olmayan davranışlarına rağmen yol kat ediyor görünenler eninde sonunda etraflarının boşaldığını ve kendilerini desteklemek isteyen kimsenin kalmadığını görecekler.

5

Bu ilke, hem bireyler hem de işletmeler açısından, yapılan yanlışların sorumluluğunun üstlenilmesi anlamına geliyor. Bu yapıldığında ve düzeltmek için adım atıldığında hatalar daha kolay affedilebiliyor. Netlik ve şeffaflıkla yapıldığında ise güveni pekiştirir. Kağıt üzerinde yazılı ilkeler ancak uygulanma planları ve somut adımlarla anlam kazanır. Güven kazanmak ve kazanılan güveni muhafaza etmek sürekli çaba gerektirir. Ama sonuç buna değer.

Bron: <http://www.bbc.com/turkce>

- 3p 15 Hieronder staan de ontbrekende kopjes uit de tekst in alfabetische volgorde. Neem de tabel over op je antwoordblad en noteer de bijbehorende alineanummers in de tabel.

Paragraf başlıkları	Paragraf numarası
Amaç aracı meşru kılmaz!	
Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz!	
Hataları kabullenme ve sorumluluk alma!	
Şeffaflık!	
Toplumu bir arada tutan tutkaldır!	

Tekst 5

Yorulduunuz mu?

(1) Fazla çalışmaktan bütün enerjinizin tükendiğini, mutsuz olduğunuzu mu hissediyorsunuz? Bu duygular iş yerlerinde o kadar yaygın hale geldi ki insanlar artık normal hislerin ne olduğunu hatırlamaz oldu. İşler artık daha hızlı yürüyor olsa da kontrolü yeniden ele geçirmenizi ve kendinizi daha az kuşatılmış altında hissetmenizi sağlayacak yöntemler var. Bunları profesyonel, meslek sahibi insanların üye olduğu LinkedIn sosyal iletişim ağındaki etki sahibi kişilere sorduk.

(2) Koçluk ve liderlik konusunda uzman Scott Eblin bu konuda şöyle konuştu: "Anın baskısını fark edip üstesinden gelmek. Sadece o anı yaşayan insanlar, geleceğe bakıp plan yaparak hedeflerinin peşinden koşamaz."

(3) 'Gerçekten de gerekli mi?' sorusunu sormak. Düzenli yaptığınız işlerle ilgili alışkanlıklarınızı gözden geçirin. O toplantıyı yapmak, o raporu yazmak, o e-postaya cevap vermek vs. gerçekten gerekiyor mu? Bazen bunlar alışkanlığa dönüştüğü için yapılır. 'Yapsam iyi olur' türünden işleri mümkün olduğunca elemek gerekir. Bunlardan kurtulunca edinilen zaman daha verimli bir şekilde daha önemli işlerde kullanılabilir.

(4) En önemli işlere öncelik vermek. O ayki, o haftaki, o günkü en önemli işleri belirleyerek onları önce yapmaya çalışın. Hem işiniz hem hayatınız açısından daha önemli işler dururken, daha az önemliler üzerinde zaman kaybetmemek gerekir. Kendinize 'bilinçsiz düşünme zamanı' tanıyın. Karmaşık sorunlarla ilgili en iyi kararları vermek buna bağlıdır. Araştırmalar, önemli kararlar alırken verileri ve olguları inceleyip ardından kısa süreliğine yürüyüşe çıkmak, egzersiz yapmak, kontrolün beyinden çıkıp bedene geçmesini sağlayacak bir işle uğraşmak gibi başka bir konuda yoğunlaştıktan sonra asıl konuya dönmenin yaratıcılıkta etkili olduğunu gösteriyor.

(5) Sınır koyun. Kimse 7/24 çalışmamalı. İşinizi bitirmek, ailenizle zaman geçirmek, telefonlara cevap vermemek gereken kesin zamanlar belirleyin ve bunların çevrenizde de bilinmesini sağlayın. Siz kendi zamanınıza değer vermezseniz başkaları hiç vermeyecektir.

(6) Bazıları da mutluluğun reçetesini şu şekilde veriyor: Bedeninize iyi bakın. Ona iyi kulak verin. Yiyip içtiklerinize dikkat edin. Fiziksel, ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarınıza cevap verecek türden gıdalar tüketmeye çalışın.

(7) Anlamlı ilişkiler kurun. Hayatınızda olması gereken, size destek olabilecek üç türden insan vardır. Biri sizden yaşça daha büyük ve daha olgun, ikincisi kolay bağlantı kuracağınız bir yaşıttınız, üçüncüsü ise size yeni perspektifler sunacak sizden daha küçük, danışman rolünde bir kişi. Minnettarlık duygunuz olsun. Minnettar olmak hem kendi yaşamınız hem de çevrenizdekiler açısından pozitif bir etkide bulunacak, zorlukları aşmanızı kolaylaştıracak ve stresinizi azaltacaktır. Bron: <http://www.bbc.com/turkce>

- 1p 16 İkinci paragrafta verilen tavsiye nedir?
- A Alışkanlıklarınıza devam edin.
 - B Anın tadını çıkartın.
 - C Geçmişinizi unutmayın.
 - D Geleceğinizi planlayın.
 - E Hayatınıza anlam katın.
- 1p 17 Parçaya göre önemli bir karar vermeden önce egzersiz yapılmasının aşağıdakilerden hangisinde bir artı değer sağlamaktadır?
- A duygusal kararlara
 - B eleştirel bakışa
 - C mantıksal kararlara
 - D yaratıcı düşünceye
- 1p 18 Volgens de tekst zijn er drie typen mensen die je kunnen helpen om je leven leuker te maken. Noteer deze.